

Premsa rossellonesa del segle passat

Les Bâtisseurs Catalans «Viure al país»; Association des Cadres Catalans; Coopérative des Viticulteurs Catalans (els mateixos, si cal, que esbotzaran bótes de vi del Penedès), les quatre barres del drapejat de l'altar de Sant Joan Baptista a la catedral, les quatre barres de les caravelles d'anuncis murals de Crédit Agricole, els xecs bilingües de la Caisse d'Épargne l'Écureil i fins i tot els rètols amb les quatre barres en el punt d'aplec dels reclutes del 24è Regiment de Marine a l'estació de Perpinyà. O, més prosaicament, els calamars amb xamfaina, torrons i «roussilles catalanes» dels supermercats locals, les quatre barres de les banderoles del principal Macdonald local: mossèn Sanabre s'errà de mig en mig, en afirmar que, després del Tractat dels Pirineus, mai més les quatre barres no tornarien a onejar a la part de Catalunya que deixà de dependre del «rei de Castella» per passar a dependre del de França.

Tot i el seu caràcter apolític, tot i que acompanyen (per què no?) una profunda «francesitat», es tracta de manifestacions de catalanitat que ben poca gràcia haurien fet a Pierre Lefranc, primer redactor en cap de *L'Indépendant* de Perpinyà, apòstol i adorador fervent d'un estat-nació monolítico-monopolístic, el culte del qual no admestia no ja altres ídols, sinó, senzillament, un pluralisme de pertinences, de lleialtats. I el qual retraurà al catalanoparlant diputat de Ceret la seva «langue de frontière», retraurà al rival *Journal des Pyrénées Orientales* el fet de no practicar el total i absolut ostracisme respecte a la llengua dels rossellonesos que practicava *L'Indépendant* d'aleshores, s'indignarà perquè era en català que el pregoner de Perpinyà feia les seves crides i anunciava l'aparició del mateix *Indépendant* l'any 1846 (p. 357). Pierre Lefranc, nascut en un poble del Jurà, en el Franc-Comtat, fa campanya deliberada per esbandir

«particularismes», per obtenir que «le sentiment français (s'élève) au dessus de l'esprit de province» (p. 84). I, digne èmul d'historiadors espanyols actuals que escriuen *Perpignan* en llibres escrits en castellà, s'adreçava als (catalans) espanyols així: «ne soyez plus ni catalans, ni aragonais, ni basques, ni castillans, mais bien espagnols...», en el benentès que, per ell, no podia existir Espanya més que centralitzada i castellanitzada, com no podia existir França més que exclusivament francoparlant i també centralitzada—cosa que converteix en totalment incongruent el «ni castillans».

Per G. Bonet, «*L'Indépendant de 1846-1848 fut... le premier grand journal... qui contribuait à l'acculturation du peuple catalan*» (p. 357). Però la qüestió lingüística no ocupa sinó tres pàgines d'aquesta monografia, centrada en l'estudi de *L'Indépendant*—nascut «d'une alliance contre nature contractée entre républicains et carlistes», i inicialment, simple full de propaganda electoral destinat a sostenir la candidatura de Francesc Aragó—com a catalatitzador de la via política local, i que donaria nova vida a la vella «*opposition catalane*». Una doble oposició, la de tradició republicana—i a voltes anticlerical, amb més de 50 conflictes més o menys anticlericals, sovint violents, compats per Ph. Rosset només de 1830 a 1834—, i la legitimista o carlina, ella mateixa desdoblada en un corrent conservador i un de popularitzant. El 1846-1848, abans d'eclipsar-se durant vint anys, el diari contribuï a la republicanització radicalitzant d'un departament particularment predisposat, «*favorisa le passage d'un republicanisme plutôt bourgeois, intellectuel et minoritaire... à un republicanisme populaire, plus instinctif et de masse, celui des travailleurs...*» (p. 353). Amb un màxim de set-cents vint subscriptors i un preu de subscripció de vint francs or anuals (o vint-i-quatre) i una proporció faraminosa d'analfabets—E. Frenay ens diu que, de 1816 a 1820, menys del 41% dels rossellonesos i menys del 8% de les rosselloneses podien signar les actes de casament—, un es pregunta, d'altra ban-

da, com es pogué exercir aquesta influència. Refosa d'una tesi doctoral de tercer cicle del mateix autor, el qual és també periodista a *L'Indépendant*, l'obra evoca nombrosos aspectes de la vida política rossellonesa (des de 1815), la situació, la influència i les rivalitats de la premsa sota la monarquia constitucional (1830-1848), la sociologia i la geografia tant dels comandaris com dels subscriptors, la Revolució de 1848, la figura de Francesc Aragó—a la biografia del qual aporta noves dades—, els aspectes jurídics i tècnics de la producció i distribució (cost inclòs) d'un diari de províncies francès d'aquells temps.

Núria Sales

Gérard BONET, *L'Histoire d'un Journal. Un Journal dans l'Histoire, 1846-1848, Perpinyà, 1987, 416 pp.*

Clement RIOT, *La presse roussillonnaise, Terra Nostra, Prada, 1987, 366 pp.*

REVISTES I MISCEL·LÀNIES

► Miscel·lània Ribetana

núm. 2, la Riba, 1989.

Destaquem els articles de J.M.T. Grau-R. Puig: «La Riba en el segle XVIII: una economia puixant entorn del paper»; J. Colomer: «Aproximació aritmològica a les mesures catalanes antigues emprades al camp de Tarragona»; S.J. Rovira: «La tercera carlinada, vista des de Tarragona (1872-1876)».

► Plaça Vella núm. 28, Castellar del Vallès, 1989.

Recull un ampli ventall d'articles sobre la història de Castellar: testimonis arqueològics com les destrals polides (M. Fernández) i les sepultures alto-medievals (E. Planas); l'heràldica (B. Gari); el règim senyorial en l'època moderna i la continuïtat dels censos (G. Perich); i els castellers que van anar a «fer les Amèriques» (F. Sallés).

► Quaderns de l'Arxiu

núm. 1, Ajuntament de Barcelona, districte de Gràcia, 1989, 28 pp. Aquest primer número està dedicat al 125è aniversari del campanar de Gràcia.

► Propietat i Urbanisme

núm. 5, Reus 1989.

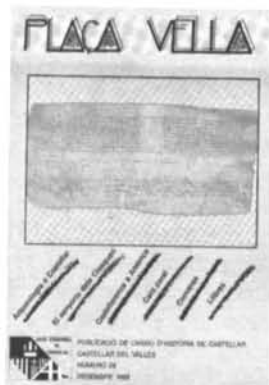
Destaquem l'article de J.M. Grau: «L'expansió urbanística de Montblanc a finals del segle XVIII», pp. 26-51.

► Fulls d'Història Local

núms. VII i VIII, l'Escala 1989.

Núm. VII, octubre 1989, M. Vilà: «Maria Gràcia Amir i Vila: primera mestra oficial de l'Escala durant el període 1864-1911», 8 pp.

Núm. VIII, novembre 1989, M.D. Llach: «Els cementiris de l'Escala», 8 pp.

► L'Erol

Revista Cultural del Bergadà, núm. 28, Berga 1989.

Aquest número aplega un interessant dossier sobre la Guerra Civil al Bergadà (pp. 11-63) amb els següents articles: J. Serra, «Notes sobre el moviment obrer al Berguedà durant la segona república»; J. Noguera, «El poder municipal durant la República, la Guerra Civil i l'inici del franquisme a la Ciutat de Berga»; J.M. Ballarín, «La Lleua del Biberó»; J. Noguera, «Els morts del Bergadà al front durant la guerra civil del 1936-1939»; Ll. Badia, «Les víctimes de la persecució religiosa al Bergadà (1936-1939)»; R. Viladés, «Inventari del patrimoni artístic i documental, religiós i civil, desaparegut durant la guerra civil»; J. Planes, «Exili republicà i exili berguedà, cinquanta anys després».

► Arrels

Miscel·lània d'aportacions històriques i documentals de l'Espluga de Francolí, núm. 5, l'Espluga de Francolí, 1989.

Destaquem l'article de M. Botet: «Un intent d'aproximació als comptes municipals de l'Espluga (1680-1685)», pp. 85-156.

